



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost



Analýza stavu dobrovolnictví v zahraničí

Zpracováno v rámci projektu Dobrovolnictví ve veřejné správě
reg. č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0005458

Mgr. Tatiana Iskanderová Ph.D. et Ph.D.

PRAHA 2019

Tento dokument byl vypracován v rámci projektu „Dobrovolnictví ve veřejné správě“, reg. č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0005458, který byl financován z ESF prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Obsah

Seznam grafů.....	4
Seznam tabulek.....	4
1. Úvod.....	5
2. Dobrovolnictví ve Velké Británii	6
2.1. Historický kontext dobrovolnictví.....	6
2.2. Regulační rámec ve vztahu k dobrovolnictví.....	9
2.2.1. Definice dobrovolnictví.....	9
2.2.2. Obecný právní rámec.....	9
2.2.3. Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví.....	10
2.3. Velikost a charakteristika dobrovolnického sektoru.....	10
2.3.1. Celkový počet dobrovolníků	11
2.3.2. Profil dobrovolníků.....	12
2.4. Institucionální rámec dobrovolnictví	13
2.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví.....	13
2.4.2. Neziskové organizace zapojené do dobrovolnictví.....	14
2.4.3. Vybrané dobrovolnické programy.....	15
3. Dobrovolnictví ve Švédsku	18
3.1. Historický kontext dobrovolnictví.....	18
3.2. Regulační rámec ve vztahu k dobrovolnictví.....	19
3.2.1. Definice dobrovolnictví.....	19
3.2.2. Obecný právní rámec.....	20
3.2.3. Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky.....	20
3.2.4. Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví.....	21
3.3. Velikost a charakteristika dobrovolnického sektoru	21
3.3.1. Celkový počet dobrovolníků	21
3.3.2. Profil dobrovolníků.....	22
3.4. Institucionální rámec dobrovolnictví	23
3.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví.....	24
3.4.2. Neziskové organizace zapojené do dobrovolnictví.....	24

3.4.3. Dobrovolnická centra.....	25
4. Dobrovolnictví v Estonsku	27
4.1. Historický kontext dobrovolnictví.....	27
4.2. Regulační rámec ve vztahu k dobrovolnictví.....	29
4.2.1. Definice dobrovolnictví.....	29
4.2.2. Obecný právní rámec.....	29
4.2.3. Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky.....	30
4.2.4. Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví.....	30
4.3. Velikost a charakteristika dobrovolnického sektoru	31
4.3.1. Celkový počet dobrovolníků	31
4.3.2. Profil dobrovolníků.....	31
4.4. Institucionální rámec dobrovolnictví	33
4.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví.....	33
4.4.2. Neziskové organizace zapojené do dobrovolnictví.....	34
4.4.3. Dobrovolnická centra.....	36
5. Shrnutí.....	37
Použité zdroje.....	39

Seznam grafů

Graf 1 Míra účasti na formální dobrovolné činnosti alespoň jednou měsíčně podle věkové skupiny (v %)	12
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1 Dobrovolnictví podle pohlaví a věku v letech 1998, 2005 a 2009 (v %).....	22
Tabulka 2 Dobrovolnictví podle věkových skupin v roce 2015 (v %).....	22
Chyba! Záložka není definována. Tabulka 3 Účast na dobrovolné činnosti formální a neformální podle úrovně vzdělání v roce 2015 (v %) %).....	23
Tabulka 4 Dobrovolnická práce ve Švédsku v letech 1992, 1998, 2005 a 2009. Zapojení dospělé populace (ve věku od 16 do 74 let) do dobrovolnictví podle odvětví (v %).	23
Tabulka 5 Dobrovolnictví podle věkových skupin v roce 2015 (v %) Chyba! Záložka není definována.	
Tabulka 6 Účast na dobrovolné činnosti podle úrovně vzdělání (v %).....	32
Tabulka 7 Účast na dobrovolné činnosti podle úrovně vzdělání (v %) %).....	33
Tabulka 8 Neziskové organizace podle charakteru jejich činnosti	35

1. Úvod

Předkládaný text je výstupem výzkumu realizovaného Fondem dalšího vzdělávání příspěvkové organizace Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, v rámci projektu Dobrovolnictví ve veřejné správě, který je financován z Operačního programu Zaměstnanost v rámci výzvy Sociální inovace a mezinárodní spolupráce.

Popisovaný výzkum byl realizován metodou desk research a je srovnávací studií zaměřenou na mapování managementu dobrovolnictví, poskytovaných a vykonávaných dobrovolnických aktivit a také na legislativní a institucionální rámec dobrovolnictví v zahraničí.

Hlavním cílem této analýzy je nalézt inspirativní příklady v zahraničí vhodné pro rozvoj dobrovolnictví v České republice.

Pro analýzu v zahraničí byly zvoleny tři evropské země: Velká Británie, Švédsko a Estonsko. Toto rozhodnutí bylo uděláno z toho důvodu, že výše uvedené země mají dlouhou tradici, rozvinutou podporu a management dobrovolnictví jak na státní, tak i na regionální úrovni. Kromě toho jak Velká Británie, tak i Švédsko podle studie realizované *Výkonnou agenturou pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast* (EACEA)¹ patří k zemím s nejvyšší úrovní účasti občanů na dobrovolnické činnosti.

Estonsko podle výše uvedené studie patří k zemím s průměrnou, ale stále rostoucí účastí občanů na dobrovolnictví. Vzhledem k tomu, že Estonská republika prošla podobně jako Česká republika transformací sociálně-politického systému na konci minulého století, mohla by tato země být inspirativním příkladem pro rozvoj dobrovolnického sektoru v ČR.

Za účelem důkladného zmapování nastavení dobrovolnického sektoru v zahraničí je tato analýza tematicky rozdělena do čtyř částí: historie a východiska dobrovolnictví, regulační rámec ve vztahu k dobrovolnictví, počet a profil dobrovolníků a institucionální rámec pro dobrovolnickou činnost.

¹ Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency, Directorate General Education and Culture. Volunteering in the European Union, 2010: [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

2. Dobrovolnictví ve Velké Británii

2.1. Historický kontext dobrovolnictví

Studie Kendalla a Knappa (1996) poskytuje přehled toho, jak sekularizace a formalizace dobrovolné činnosti ve Spojeném království ovlivnila změnu role dobrovolnictví ve vztahu ke státu. Howlett (2008) uvádí diskuzi o tom, jak se v průběhu dějin vyvíjel zájem o dobrovolnou činnost a jakou roli sehráli dobrovolníci a dobrovolnictví ve vývoji mnoha aspektů britského sociálního státu. Uvedený autor ve své studii „Pomocná ruka, pomocné ruce: úloha a rozvoj dobrovolnických center v kontextu rozvoje dobrovolnické infrastruktury v Anglii“ (Lending a hand to lending a hand: The role and development of volunteer centres as infrastructure to develop volunteering in England) analyzuje vývoj politiky státu vůči dobrovolnictví v průběhu druhé světové války. Ve své knize autor zmiňuje Beveridgeovu zprávu, která posloužila jako předloha pro sociální reformy, realizované ve druhé polovině 20. století. Zpráva obsahuje pasáž o nutnosti omezení dobrovolnické činnosti a charity. Avšak Beveridge v této zprávě uznává, že dobrovolnictví je důležitou složkou zdravé demokracie a také, že dobrovolnická zdravotnická zařízení dokázala zachránit mnohem více životů než posléze znárodněné zdravotní služby (GHK², 2010).

Okamžiky druhé světové války zasáhly Velkou Británii jak finančně, tak i v oblasti sociální. Tyto události však paradoxně nevyvolaly dostatečný impuls občanské solidarity při znovubudování společnosti a státní sociální péče. Díky ústupu feudální společnosti ovšem postupem času získala role filantropie, a tedy i dobrovolnictví, na významu. Královská rodina i další členové společnosti i nadále podporovali finančně i jinak tyto oblasti.

Teprve v šedesátých letech 20. století společně se stupňující se nespokojeností s veřejnými službami se objevil jasný nový zájem o charitní a dobrovolnické organizace. V této době bylo založeno první britské Dobrovolnické centrum v Londýně a po jeho vzoru se tento typ organizací začal objevovat i v dalších místech Velké Británie.

Potřeba zabezpečit fungování dobrovolnických organizací v rámci sociálních služeb a vytvořit agenturu na podporu dobrovolnictví (Dobrovolnictví Anglie) byla zdůrazněna ve zprávě britského Národního výboru pro sociální služby (AVES) – „Dobrovolnický pracovník v sociálních službách. 1969“ (The Voluntary Worker in the Social Services. 1969). Další doporučení AVES vedla k rozvoji infrastruktury pro dobrovolnictví: bylo založeno 23 dobrovolnických středisek a početné množství dobrovolnických oddělení

² GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report United Kingdom, European Commission, 2010: [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_uk_en.pdf

fungujících na bázi práce z domova. V následujících letech bylo dobrovolnictví považováno za optimální způsob zapojení mladých lidí do společensky prospěšných aktivit (Sheard, 1986, Howlett, 2008).

Nástup vlády konzervativní strany v roce 1979 s sebou přinesl smluvní kulturu poznamenanou myšlenkou snížení účasti státu na některých sociálních aktivitách (například zapojení dětí a mládeže do komunitního života). Tato koncepce, jak poukazuje Howlett (2008), předpokládala, že dobrovolnictví by mohlo poskytnout levnější alternativu ke státnímu zajištění. Uvedený subsidiární princip a také soběstačnost občanů a komunit je typickým znakem konzervativní tradice Britů.

Občané však nebyli ponecháni bez jakékoli podpory ze strany státu. Vláda podporovala realizaci celé řady podpůrných aktivit pro dobrovolnický sektor. Jejím úkolem byla rovněž propagace myšlenky dobrovolnictví zvláště mezi mládeží.

Po zvolení labouristické vlády v roce 1997 stoupl zájem o dobrovolnický sektor. Hlavními úkoly programu vlády byly: regenerace městského a vesnického prostředí, obnova sousedských vztahů a s tím spojený nový rozvoj komunit, dále práce s mladými nezaměstnanými a zlepšení kvality individuálního života. V těchto oblastech byl dobrovolnický sektor vládě v mnohém užitečný. Kromě toho bylo dobrovolnictví vnímáno jako účinný prostředek zapojení mládeže do komunitních aktivit (Stanley, 2004). Velká Británie zaměřila své úsilí na vytvoření dvou programů: Millennium Volunteers (Dobrovolníci tisíciletí), se zaměřením nejen na mladé lidi, ale také na starší lidi a menšinové etnické komunity a Young Volunteer Challenge (Výzva pro mladé dobrovolníky).

Rok 2004 se stal významným pro dobrovolnictví ve Spojeném království. V tomto roce jako odpověď na stále rostoucí počet dobrovolníků byla vytvořena organizace s názvem TimeBank sloužící k podpoře dobrovolnické infrastruktury. Založení TimeBank bylo významným, ale poněkud kontroverzním rozhodnutím. Jak poukazuje Howlett (2008), organizace Time Bank dostávala finanční prostředky na činnosti, které další střediska podobného zaměření prováděla na dobrovolnické bázi.

Krátce po založení „Dobrovolnictví Anglie“ (Volunteering England) v roce 2004, časopis Building on Success³ zveřejnil výzvu k rozvoji dobrovolnických center. V roce 2004 vláda představila program *ChangeUp*, který byl zaměřen na vybudování dobrovolnické infrastruktury. Uvedený program také stanovil vizi pro dobrovolnický a komunitní sektor. Ve stejném roce bylo ve Velké Británii založeno 324 dobrovolnických středisek (center).

V květnu 2004, jako odezva na vzrůstající zájem ze strany vlády o zapojení většího počtu mladých lidí do komunitních aktivit, byla ministrem vnitra spolu s ministrem

³ Časopis Building on Success vydávaný Oddělením pro vzdělání a výzkum britského Ministerstva pro vědu je určen pro studenty a absolventy vysokých škol.

financí (kancléřem státní pokladny) založena Russellová Komise za účelem vytvoření nového národního rámce pro činnost a zapojení mládeže (GHK⁴, 2010, s. 2).

16. května 2005 uvedená Komise zveřejnila svá doporučení, která zněla následovně:

- Mladí lidé by měli rozvíjet své dovednosti a aktivně se zapojovat do života místních komunit;
- Kapacity komunit a dobrovolných organizací by měly být posíleny; a
- Společnost jako celek by měla být soudržnější;
- Díky rozvoji dovedností mladých lidí by se mělo dojít ke zvýšení konkurenční výhody Spojeného království.

Tento národní rámec byl platný jenom pro území Spojeného Království a předpokládal aktivní zapojení dobrovolnického sektoru do realizace výše uvedených cílů. To znamená, že rozhodnutí o působení Russellové Komise na území Skotska, Walesu a Severního Irska zůstávalo v pravomoci orgánů místní samosprávy. Je důležité také poznamenat, že působení Russellové komise na území Severního Irska nebylo schváleno (GHK, 2010, s. 2).

V roce 2004 kancléř Gordon Brown vyhlásil rok 2005 *Rokem dobrovolníka*. Hlavními cíli roku dobrovolníka byly: vytvořit povědomí o dobrovolnictví, zvýšit příležitosti pro dobrovolné aktivity a povzbudit co nejvíce lidí k tomu, aby se zapojili do dobrovolnictví. V průběhu roku dobrovolníka byla zřízena Komise pro budoucnost dobrovolnictví (Commission for the Future of Volunteering). Tato komise v roce 2008 zveřejnila zprávu Manifest pro změnu (The Commission for the Future of Volunteering – Manifesto for Change). Britská vláda posléze přijala většinu doporučení Komise a poskytla nové finanční prostředky ve výši přes 6 milionů liber na podporu dobrovolného sektoru.

V reakci na stále narůstající důležitost třetího sektoru ve Velké Británii byl v roce 2006 založen jako součást úřadu vlády Úřad pro třetí sektor (Office of the Third sector). Tento úřad jménem vlády finančně podporuje organizace, které splňují kritéria organizací třetího sektoru, a zajišťuje spolupráci mezi vládou a dobrovolnickými organizacemi (GHK, 2010, s. 3).

V závěru této části je třeba poznamenat, že vládní politika Velké Británie v mnoha ohledech ovlivnila, povzbudila a podpořila dobrovolnictví. Na druhou stranu dobrovolnictví také mělo velmi pozitivní dopad na realizace široké škály vládních politik a agend a také na rozvoj společnosti jako celku.

⁴ GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report United Kingdom, European Commission, 2010: [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_uk_en.pdf

2.2. Regulační rámec dobrovolnictví

2.2.1. Definice dobrovolnictví

Ve Spojeném království neexistuje žádná zákonná definice dobrovolnictví, nicméně definice pojmu „dobrovolník“ podle policejního zákoníku z roku 1997 zní následovně: „Dobrovolníkem je osoba, která provádí činnost zahrnující neplacený čas (s výjimkou cestovních a jiných schválených výdajů) ve prospěch třetí osoby, která není v blízkém příbuzenském vztahu k osobě vykonávající výše uvedenou činnost“ (GHK, 2010, s. 3).

Dobrovolnictví Anglie definuje dobrovolnictví jako: „Každou dobrovolnou aktivitu nebo samostatnou činnost prováděnou ve prospěch někoho (osoby nebo skupiny osob jiných než blízké) bez nároku na finanční odměnu“. Ústředním bodem této definice je skutečnost, že dobrovolnictví musí být volbou učiněnou pouze ze svobodné vůle jednotlivce (GHK, 2010, s. 3).

Organizace Dobrovolníci Skotska (Rozvoj Dobrovolnictví ve Skotsku) nabízí následující definici: „Věnování (ze svobodné vůle) volného času a úsilí ve prospěch jednotlivců, skupin, komunit nebo životního prostředí. Pro účast na životě komunity je nezbytnou podmínkou svobodná vůle každého dobrovolníka“. Toto pojetí je těsně spojeno s občanskou angažovaností, sociální spravedlností a celoživotním učením. Definice dobrovolnictví používaná vládou velšského shromáždění pro dobrovolný sektor je: „Dobrovolnictví je důležitým projevem občanství a je základním prvkem demokracie. Věnování času a úsilí ve prospěch společnosti a komunit může mít mnoho podob. Společným rysem aktivit tohoto druhu je, že tato činnost se provádí ze svobodné vůle občanů a bez nároků na finanční odměnu“ (GHK, 2010, s. 3).

V konzultačním dokumentu z roku 2009 *Strategie dobrovolnictví pro Severní Irsko* je uvedena další definice: „Věnování volného času a úsilí ve prospěch společnosti, komunit, životního prostředí nebo osob (jiných než blízké). Uskutečňuje se ze svobodné vůle a bez nároku na finanční odměnu“ (GHK, 2010, s. 4).

Dobrovolnické centrum Severního Irska vymezuje pojem „dobrovolník“ následovně: „Dobrovolník není levnou alternativou placených zaměstnanců, není omezen na jednu či dvě aktivity – má totiž větší potenciál participace v komunitě. Dobrovolník se nekvalifikuje z jednoho typu lidí, protože dobrovolníkem může být kdokoli. Dobrovolnictví přispívá k celkovému rozvoji osobnosti“ (GHK, 2010, s. 4).

2.2.2. Obecný právní rámec

Neexistuje žádný právní předpis, který by výslovně odkazoval na dobrovolníky ve Spojeném království, spíše obecné oblasti práva, které se vztahují na všechny občany Velké Británie. Je to dáno zejména právě typem a charakterem anglosaského práva, ve kterém je mnoho situací upraveno tradicí a dobrými mravy.

anglickou populaci. Celkem se dotazování zúčastnilo 2 156 respondentů (hlavní populační vzorek, návratnost je 62 %) a 549 v rámci samostatného vzorku reprezentujícího etnické minority (především černošskou a asijskou populaci, návratnost je 51 %) (Institute of Volunteering Research, 2007).

Průzkum občanství se provádí každé dva roky od roku 2001 s cílem shromáždit data o dospělé populaci (věk, etnikum, životní podmínky atd.) v Anglii a Walesu. Dotazník aplikovaný v rámci tohoto průzkumu obsahuje otázky týkající se života komunity a dobrovolnictví. V minulosti se průzkum prováděl pod záštitou Ministerstva financí Velké Británie. Od roku 2006 má výše uvedený průzkum na starosti Oddělení pro obce a místní samosprávu (DGLG). Poslední průzkum proběhl v roce 2017.

Almanach dobrovolného sektoru. Národní rada pro dobrovolnické organizace zveřejňuje každé dva roky almanach dobrovolného sektoru. Almanach obsahuje celkový přehled o dobrovolnickém sektoru (příjmy, výdaje, majetek, počet organizací). Poslední vydání uvádí informace o výzkumu věnovaného životu komunit (Community Life Survey) zahrnujícím data o dobrovolnictví z roku 2017⁷.

Národní průzkum dobrovolnictví (The National Survey of Volunteering) proběhl v roce 1997 (Davis Smith, 1998). Přehled závěru z tohoto výzkumu lze stáhnout z webových stránek Institutu pro dobrovolný výzkum (IVR): <http://www.ivr.org.uk/bulletins.htm>

Organizace Timebank shromáždila statistická data sesbíraná různými výzkumnými agenturami týkající se dobrovolnického sektoru⁸.

Přehled statistik o dobrovolnictví ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku je uveden na stránkách Agentury pro rozvoj dobrovolnictví (Volunteer Development Agency, VDA)⁹. Uvedená Agentura má na svých stránkách odkaz na další rozsáhlý výzkum věnovaný dobrovolnictví z roku 2007. Název dokumentu je „It's all about time“ (To Vše je o čase).

2.3.1. Celkový počet dobrovolníků

Podle průzkumu věnovaného životu komunit (Community Life Survey¹⁰) z roku 2017 se přibližně 19,5 milionů dospělých britských občanů se účastní formálního¹¹ dobrovolnictví minimálně jednou za rok, z toho 11,9 milionů se účastní dobrovolnické

⁷ Další informace lze nalézt na stránkách www.ncvo-vol.org.uk.

⁸ Tuto rešerši lze nalézt na stránkách: <http://www.timebank.org.uk/mediacentre/research.php>

⁹ Přehled statistik lze nalézt na stránkách: <http://www.volunteering-ni.org>.

¹⁰ Průzkum života komunit (Community Life Survey) je celonárodním průzkumem domácností, který se od roku 2012 provádí každý rok. Tento průzkum se realizuje vládním oddělením pro digitální média, kulturu a sport formou papírového a on-line dotazníku. V letech 2017–18 2 659 lidí (26 %) dokončilo papírovou verzi dotazníku a 7 558 (74 %) respondentů dokončilo online dotazník.

¹¹ Formální dobrovolnictví znamená poskytnutí neplacené pomoci prostřednictvím skupiny, klubu nebo organizace. Neformální dobrovolnictví znamená poskytnutí neplacené pomoci lidem, kteří nejsou příbuzní, bez prostřednictví skupiny, klubu nebo organizace (GHK, 2010, s. 3).

činnosti minimálně jednou za měsíc (Departement for Digital, Culture, Media and Sport, Office for Civil Society, 2018). V rámci posledního výzkumu, který probíhal od srpna 2017 do března 2018, přibližně 22 % dospělých uvedlo, že se zúčastňují formálního dobrovolnictví nejméně jednou měsíčně. Podíl osob zůstává stejný jako v letech 2016–17, ale je nižší než v letech 2013–14 (27 %).

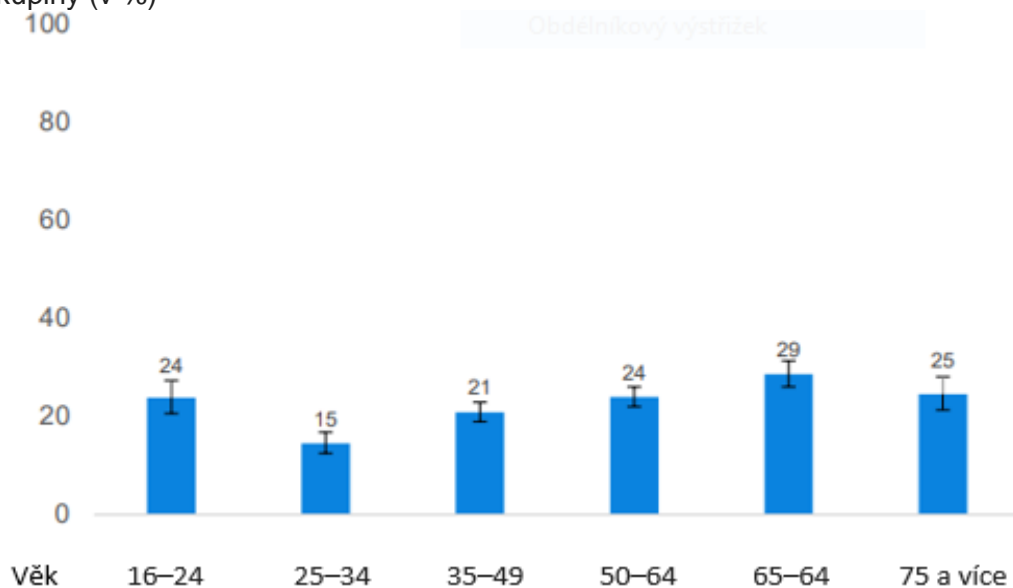
Podíl respondentů, kteří se účastnili neformálního dobrovolnictví alespoň jednou ročně, zůstává stejný jako v letech 2015–16 (53 %).

2.3.2. Profil dobrovolníků

2.3.2.1. Věk

Nejnižší míru účasti na formálním (15 %) a neformálním (22 %) dobrovolnictví vykazovaly, stejně jako v předchozích letech (2015–16), osoby ve věku od 25 do 34 let. Nejvyšší míru účasti na formálním dobrovolnictví (38 %) a na neformálním (34 %) mají dospělí ve věku od 65 do 74 let (Departement for Digital, Culture, Media and Sport, Office for Civil Society, 2018).

Graf 1. Míra účasti na formální dobrovolné činnosti alespoň jednou měsíčně podle věkové skupiny (v %)



Zdroj: Community Life Survey, 2017–18

Co se týče celkové účasti na dobrovolnických aktivitách (formálních a neformálních), téměř dvě třetiny (64 %) respondentů uvedly, že se zúčastnily dobrovolnictví alespoň jednou za rok.

2.3.2.2. Gender

Podle statistických dat uvedených v publikacích věnovaných účasti britských občanů (mužů a žen) na dobrovolnické činnosti za poslední dvě dekády se ženy zapojují více než muži do dobrovolnických aktivit. Podle posledního průzkumu věnovanému životu

komunit se 41 % žen a 36 % mužů zúčastňují dobrovolnictví alespoň jednou měsíčně (Department for Digital, Culture, Media and Sport, Office for Civil Society, 2018).

2.3.2.3. Další charakteristiky

Motivace a bariery v dobrovolnictví

Nejčastějším důvodem pro účast na dobrovolnictví bylo „chtěl jsem zlepšit věci / pomáhat lidem“, téměř polovina respondentů (46 %) uvedla tento důvod. Dalším nejčastěji uváděným důvodem bylo „Tento druh dobrovolnické činnosti považuji za velmi důležitý“ (31 %). Čtvrtina respondentů uvedla: „Chtěl/a jsem se setkat s lidmi / sprátnit se“ nebo „Měl jsem na to volný čas“.

„Nedostatek času kvůli pracovním povinnostem“ je podle více než poloviny (51 %) respondentů největší překážkou k účasti na dobrovolnictví. 37 % respondentů uvedlo, že „mají ve volném čase další věci“. 26 % respondentů svoji neúčast na dobrovolnictví odůvodnilo tím, že „se musí starat o děti a domácnost“ (Department for Digital, Culture, Media and Sport, Office for Civil Society, 2018).

Charita

Tři čtvrtiny respondentů (75 %) uvedly, že v posledních čtyřech týdnech přispěly na charitu. Míra účasti respondentů na charitativních akcích je stejná jako v letech 2016–17, ale nižší než v letech 2013–14 (82 %). Ženy jsou více ochotny darovat peníze na charitu než muži (79 % žen a 70 % mužů). Tato tendence zůstává stejná jako v posledních pěti letech. Starší lidé darují více peněz na dobročinnost (83 % respondentů ve věku nad 75 let a 57 % respondentů ve věku 16–24 let uvedlo, že darovali peníze na charitu v posledních čtyřech týdnech).

Průměrná částka poskytnutá jednorázově na charitu činí 22 liber a zůstává stejná jako v letech 2016–17, 2015–16 a 2013–14. 13 % respondentů darovalo více než 50 liber (Department for Digital, Culture, Media and Sport, Office for Civil Society, 2018).

2.4. Institucionální rámec dobrovolnictví

2.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví

Veřejným orgánem zodpovědným za dobrovolnickou činnost ve Spojeném Království je úřad pro třetí sektor. Tento úřad jménem vlády finančně podporuje organizace, které splňují následující základní kritéria organizací třetího sektoru (GHK, 2010, s. 3):

- Jsou nevládní;
- Jejich projekty jsou vedeny specifikovaným souborem hodnot a případné finanční přebytky investují opět na sociální, ekologické a kulturní cíle;
- Jsou to zejména organizace typu dobrovolných skupin, komunit, sociálních podniků, družstev a charitativních organizací.

Úřad pro třetí sektor také zajišťuje spolupráci mezi vládou a organizacemi třetího sektoru a každoročně organizuje kulaté stoly a konference věnované problematice dobrovolnictví.

2.4.2. Neziskové organizace zapojené do dobrovolnictví

Síť organizací pracujících s dobrovolníky, zabývajících se dobrovolníky a dobrovolnictvím je ve Velké Británii velmi hustá. Každá jednotlivá země Spojeného království disponuje národním dobrovolnickým centrem, které koordinuje další níže postavená dobrovolnická centra v konkrétní zemi.

Volunteering England¹², národní dobrovolnické centrum Anglie nebo také národní rozvojová agentura dobrovolnictví, vznikla v roce 2004 spojením organizací The Consortium on Opportunities for Volunteering, The National Centre for Volunteering a Volunteer Development England. V polovině roku 2007 se Volunteering England spojilo se Student Volunteering England. Zasazuje se o kvalitativní i kvantitativní rozvoj, dostupnost a efektivní působení dobrovolnictví v Anglii. Dobrovolníkům nabízí kontakt na regionální dobrovolnická centra v celé Anglii a na další organizace, které hledají dobrovolníky pro své aktivity. Odkazuje také na projekty Do-it a TimeBank, které nabízejí online přehled dobrovolnických příležitostí. Anglie má 379 dobrovolnických center sdružených pod Volunteering England.

Pro konkrétnější představu o fungování městského dobrovolnického centra může sloužit organizace Greater London Volunteering¹³. Tato zastřešující organizace sdružuje a nabízí služby asi třiceti dobrovolnickým centrům a rozvojovým agenturám na území Londýna. Spolupracuje na regionální úrovni s projekty TimeBank, Do-it a London Voluntary Service Council. Prostřednictvím odkazu na TimeBank London se Greater London Volunteering snaží usnadnit hledání dobrovolnických příležitostí na území Londýna. Úkolem organizace je také propagovat dobrovolnictví, ovlivňovat místní správu a investory. Jedním z programů centra je vytvoření CD-ROMu pro propagaci dobrovolnictví ve 30 jazycích včetně britského znakového jazyka (Suchánková, 2009, s. 21).

Národní dobrovolnické centrum Skotska Volunteer Development Scotland¹⁴ má 430 členů, s nimiž se snaží o rozvoj dobrovolnictví na území celého Skotska. Při svém založení v roce 1984 si organizace kladla za cíl podporovat aktivity, ve kterých jsou dobrovolníci činní, dále identifikovat problémy spojené s otázkou dobrovolnictví, napomáhat rozvoji dobrovolnických kanceláří, které na nejnižší úrovni zprostředkovávají aktivity dobrovolníků, a stále spolupracovat s UK Volunteer Centre (nyní Volunteering England). Skotsko se na začátku března roku 2009 objevilo ve výroční zprávě organizace The Queen's Award for Voluntary Service jako region, který disponuje nejvyšším procentem dobrovolníků věnujících svůj čas dobrovolnické aktivitě nejméně jednou týdně. Skotsko má 69 dobrovolnických center.

¹² Kontakt: www.volunteering.org.uk.

¹³ Kontakt: www.greaterlondonvolunteering.org.uk.

¹⁴ Kontakt: www.vds.org.uk.

Volunteer Centre Edinburgh¹⁵, další městské dobrovolnické centrum, poskytuje poradenství a informace organizacím zapojujícím dobrovolníky do svých projektů na území měst Edinburgh. Podporuje sociální začlenění prostřednictvím dobrovolnictví. Do roku 2000 bylo centrum součástí City Edinburgh Voluntary Organisations' Council. Úzce spolupracuje v rámci Edinburgh Compact s veřejnými institucemi města, dalšími neziskovými organizacemi a komunitou. Centrum nabízí možnost zaregistrovat se jako dobrovolník. Zájemce pak e-mailem dostává aktuální nabídky dobrovolnických aktivit (Suchánková, 2009, s. 21).

Wales Council for Voluntary Action¹⁶, národní dobrovolnické centrum Walesu, usiluje o prosazování politiky příznivé pro rozvoj dobrovolnictví, dále zpřístupňuje cesty k dobrovolnickým aktivitám a zlepšuje systém řízení dobrovolníků v celém Walesu. Prostřednictvím programu Infrastructure Partnership Agreement zajišťuje základní finanční zdroj pro síť dobrovolnických center v oblasti. V roce 2007/2008 se podařila finanční podpora projektů zahrnujících 5.600 dobrovolníků prostřednictvím Volunteering in Wales Fund a Active Community Initiative. Zajímavostí je, že webové stránky je možno si přečíst také v národním velšském jazyce. Na území Walesu je 22 dobrovolnických center.

Jako ostatní národní dobrovolnická centra ve Velké Británii, tak i Volunteer Development Agency¹⁷ v Severním Irsku se zabývá propagací, řízením, vzděláváním a dalšími otázkami týkajícími se dobrovolnictví. Jeho vizí je citlivá, komplexně jednající společnost, řídící se principem participace. Dává si za cíl prostřednictvím aktivit dobrovolnictví vybudovat silnější společnost.

Systém vyhledávání dobrovolnických příležitostí v Severním Irsku, Volunteer Centres Northern Ireland¹⁸, umožňuje registrovat, a tím i nabídnout dobrovolnickou příležitost všem zájemcům. Odkazuje na 14 dobrovolnických center na tomto území, které pak dále s dobrovolníky osobně jednají.

Další významná organizace Community Service Volunteers¹⁹ nemá území svého působení v Británii lokálně omezeno. Cílem zakladatelů organizace bylo v roce 1962 povzbudit mladé lidi mezi 16 a 35 lety k sociální změně prostřednictvím jejich dobrovolnické činnosti. Své projekty staví převážně na dobrovolnících na plný úvazek. Na celém území Velké Británie zaměstnává přes 600 zaměstnanců.

2.4.3. Vybrané dobrovolnické programy

Vitalise působí ve Velké Británii již od roku 1963. Je alternativou ke klasickým respitním službám a zajišťuje krátké pobyty lidí se zdravotním postižením a jejich pečovatelům. Hosté, tak se říká klientům Vitalise, jezdí na rekreační výlety a prožívají jiné

¹⁵ Srov. Edimburgh Compact [online], <<http://www.volunteeredinburgh.org.uk/news/compact.htm>>, dan (03-02-2009).

¹⁶ Kontakt: www.wcva.org.uk.

¹⁷ Srov. Mission Statement [online], <http://www.volunteering-ni.org/about_us/statement>, 2019 (15-02-2019).

¹⁸ Kontakt: www.volunteernow.co.uk.

¹⁹ Kontakt: www.csv.org.uk.

prázdninové aktivity. Od roku 2008 organizace také poskytuje službu denního centra pro lidi s tělesným postižením. Dobrovolníci hostům (klientům) v centrech organizace dělají společnost a poskytují asistenční služby. Také mohou pomáhat v administrativní oblasti a v charitním obchodě. Unikátním projektem je Houseshare. Za levnější ubytování v Londýně v domě klienta se dobrovolník částečně stará o jeho domácnost (Suchánková, 2009, s. 22).

V programech Vitalise se každým rokem vystřídá asi šest tisíc dobrovolníků. Jsou to studenti z celého světa, pracující lidé i nezaměstnaní, senioři i mladí lidé. Organizace po dobrovolnících nevyžaduje předchozí zkušenost z oboru, poskytuje jim školení, které je připraví pro další činnost. Organizace nabízí zapojení v některých oblastech také dobrovolníkům mladším osmnácti let. Vitalise dobrovolníkům nabízí možnost přispět druhým lidem svou asistencí, získat osvědčení o dobrovolnické službě. Dobrovolníci mají možnost navázat nová přátelství a zažít novou zkušenost. Do center Vitalise přijíždějí studenti, kterým hodnocení z dobrovolnického pobytu slouží jako potvrzení o praxi.

Evaluační dotazník, který organizace dobrovolníkům rozdává, od ledna do července 2008 vyplnilo 400 dobrovolníků. Z těch vyplývá kupříkladu, že 97 % dobrovolníků bylo s pobytem ve Vitalise spokojeno, 94 procentům dobrovolníků vyhovovala podpora personálu a 94 % dobrovolníků se hodlá opět zapojit do nějakého dobrovolnického projektu (Suchánková, 2009, s. 22). Organizace si dobrovolníků a jejich činnosti velmi váží. Dokazuje to také každoroční předávání cen dobrovolníků (Vitalise Volunteer Awards) Vitalise ve všech oblastech dobrovolnictví. Ceny jsou předány při Národním týdnu dobrovolnictví (National Volunteering Week) a současně je organizace představena širokému okolí. Každý zaměstnanec je podněcován k nominaci dobrovolníků, se kterými se setkal a o nichž si myslí, že by si ocenění zasloužili.

L'Arche je myšlenkou Francouze Jeana Vaniera, která se začala rychle šířit a do Velké Británie dorazila v roce 1974. Jde o organizaci sdružující ve společně žijících komunitách lidi s postižením a dobrovolníky – asistenty. Ve Velké Británii se nachází devět komunit této organizace ve městech Kent, Inverness, Liverpool, Lambeth, Bognor Regis, Brecon, Edinburgh, Preston a Ipswich. Každá tato pobočka má několik domů, v nichž žijí zmínění členové. Organizace má celkem 250 klientů a o něco vyšší počet dobrovolníků – asistentů. Organizace nemá žádné placené zaměstnance. Komunity fungují po celý rok a jsou tak svým obyvatelům plnohodnotným domovem. Po předchozí domluvě může komunitu kdokoli navštívit. Prvek zapojení dobrovolníků do komunity není nijak nový, ale vychází ze samotných základů myšlenky L'Arche. Organizace si dobrovolníky sama shání a koordinuje. Nevyužívá služeb zprostředkující organizace, např. dobrovolnického centra. Dobrovolníci mají v komunitách pozici asistentů, kteří se věnují trvalým obyvatelům s postižením. S nimi i s dalšími zaměstnanci vycházejí velmi dobře. Klienti dobrovolníky obvykle velmi upřímně vítají a přijímají. Pokud se objeví větší problém, je dobrovolník přesunut do jiné komunity. Mimo to v organizaci pomáhají další dobrovolníci s příležitostnými pracemi, prodáváním v charitních obchodech či pořádáním workshopů. Před zahájením pobytu vedení komunity s dobrovolníkem provede rozhovor a pak krátký školicí program, který

ho připraví na činnost s klienty. V každé komunitě je zaměstnán koordinátor dobrovolníků. Každá z komunit také aplikuje ideu dobrovolnictví vlastním způsobem a inspiruje se novými nápady zvenčí. Organizace se prezentuje skrze místní církve a místní tisk, a tak také získává nové dobrovolníky. Dobrovolníci podepisují s organizací smlouvu, ve které jsou hlouběji popsány jejich povinnosti a zodpovědnosti. Organizace se snaží odměňovat své dobrovolníky za jejich obětavost. Činí tak prostřednictvím slavnostního vánočního obědu a blahopřání k jejich narozeninám. Momentálně organizace neplánuje rozšiřování programů s dobrovolníky, navýšení jejich počtu nebo jejich aktivit.

Shelter je charitativní organizace podporující bytovou problematiku a řešící oblast bezdomovectví. Vznikla v roce 1966 v Anglii a o dva roky později započala své projekty i ve Skotsku. V roce svého vzniku se rovněž ukázala síla médií, kdy BBC odvysílala film *Cathy Come Home* o tehdy aktuální bytové problematice, který vidělo přes 12 milionů lidí a který podnítl mnoho pozdějších příznivců organizace Shelter. Bytová krize šedesátých let minulého století sice již pominula, v roce 2008 však jen ve Skotsku čekalo na byt přes 191 tisíc domácností.

Organizace spolupracuje s dobrovolníky staršími osmnácti let, kteří tak získají cenné zkušenosti a spokojenost z pomoci potřebným lidem. Nabízí jim spolupráci v několika programech. Mohou pomáhat v charitních obchodech organizace, jejichž výtěžek je využit na další projekty. V 89 obchodech Shelter se zapojuje téměř 800 dobrovolníků. Zájemce musí pouze vyplnit formulář a poslat jej organizaci. Ve chvíli, kdy se objeví vhodná dobrovolnická příležitost v některém z charitních obchodů, vedení pozve tohoto dobrovolníka na krátký pohovor, kde se dozví více o jeho dovednostech a motivaci. Před započítáním činnosti dobrovolníka o všem potřebném poučí jeho klíčový pracovník z řad zaměstnanců. Tento pracovník je mu také vždy k dispozici, řeší-li nějaký problém (Suchánková, 2009, s. 22).

Dobrovolník rovněž může v londýnské centrále Shelter zastávat pozici manažera charitních obchodů, který úžeji spolupracuje se všemi charitními obchody organizace. Vedení po tomto dobrovolníkovi nevyžaduje speciální dovednosti, pouze schopnost práce na počítači, kterou při tomto typu dobrovolnictví hojně využije. Hlavní projekt Shelter pomáhá lidem v ubytovnách a s dočasným bydlením získat trvalý nájem. Dobrovolníci jsou v něm zapojeni podle svých schopností do různých aktivit. Je to malování a dekorace nových bytů, poradenství v oblasti bytové problematiky, osobnostní podpora dospělých i dětí, pořádání výletů pro tyto osoby, pomoc při tvorbě projektů pro získání grantu nebo fundraising.

3. Dobrovolnictví ve Švédsku

3.1. Historický kontext dobrovolnictví

Švédsko má dlouhou tradici dobrovolnictví a aktivního občanství. Počátky dobrovolnictví ve Švédsku můžeme sledovat od 16. století. Dobrovolnictví a dobročinnost tehdy byly spíše záležitostmi církve. O dvě století později, na počátku 19. století, Švédsko přebírá britský koncept dobrovolnictví (soukromá filantropie jako forma řešení sociálních potřeb). Zřizuje se celá řada charitativních organizací, které nabízejí podporu potřebným. Na začátku 19. století dominovali těmito organizacím muži ze střední třídy, ale na konci této éry měly ženy hlavní roli v dobročinných aktivitách (Lundström, Wijkström, 1995, s. 2).

Švédský sociální stát v dnešní podobě vzniká v průběhu první světové války. Předpokládalo se, že zřízení komplexních sociálních služeb financovaných ze státního rozpočtu znehodnotí roli dobrovolnictví ve švédské společnosti. Přesto řada studií věnovaných tomuto tématu potvrzuje pravý opak. Sociální stát a tradice aktivního občanství se nadále považovaly za navzájem se doplňující. Dobrovolnictví se také považovalo za projev vyspělé občanské společnosti a za hnací sílu politické mobilizace ve Švédsku. V roce 1903 byla založena Národní asociace pro sociální práci (Central förbundet för socialt arbete), která symbolizovala středobod pro sociální stát. Právě díky této asociaci dostali vedoucí členové neziskových organizací možnost obsadit přední pozice ve státě a z tohoto vývoje je patrná úzká spojitost mezi státem a nestátními organizacemi, která přetrvává dodneška (Lundström, Wijkström, 1995, s. 3).

Model dobrovolnictví ve Švédsku je charakterizován zaměřením na členství. Toto je důsledek státní politiky podporující lidová hnutí (tzv. Folkrorelser) ve švédské společnosti. Folkrorelser je švédský pojem, který se významem odlišuje od všeobecně chápaného pojmu hnutí jako revoluce nebo vzpoury. Švédské hnutí mělo silný vliv na švédskou politiku a společnost, jednalo se o klidné akce pracujících lidí, kde množství zúčastněných osob hrálo důležitější roli než účast na společenské změně (Lundström, Wijkström, 1995, s. 7). Z tohoto hnutí se později vyvinuly různé celostátní organizace, které již měly více formální a hierarchickou strukturu (Lundström, Wijkström, 1995, s. 8). Masové sociální hnutí založilo tradici aktivního občanství ve Švédsku. Základním rysem tradičního sociálního hnutí je dobrovolná činnost v organizaci spojená se členstvím a prací uvnitř této organizace.

V roce 2000 připadala na každého švédského občana v průměru čtyři formální členství v neziskových organizacích (Olsson a kol., 2005, s. 2). Díky podpoře a příspěvkům je švédský neziskový sektor dostatečně financován a dobrovolnická činnost je mnohem rozšířenější ve švédském prostředí než v kterékoliv jiné zemi, protože neziskový sektor vlastně stojí na práci neplacených dobrovolníků (Olsson a kol., 2005, s. 2), dobrovolníci poskytují přibližně 500 miliónů hodin za rok. Ve Švédsku bylo v roce 2003 odhadem mezi 160 000 až 180 000 neziskových organizací, z nichž většina je v oblasti kultury a

advokacii. V neziskových organizacích pracovalo více než 145 000 zaměstnanců a organizace čítaly na 30 miliónů členů (Beerová, 2011, s. 21).

V současnosti se tento trend začíná měnit. Švédští občané preferují určit si vlastní stupeň zapojení do dobrovolnictví, proto začínají vyhledávat „volnější“ vztah s neziskovou organizací. Od počátku 21. století počet dobrovolných aktivit zaměřených spíše na pomoc ostatním lidem začal stoupat. Existuje několik faktorů, které mohly přispět k tomuto růstu: 1. touha ze strany občanů přispět ke společnosti bez nutnosti podpory „ideologického programu“, 2. potřeba samostatně rozhodovat o tom, kolik času věnovat dobrovolnickým aktivitám, 3. restrukturalizace a privatizace částí sociálního státu (GHK, 2010, s. 8)²⁰.

Snaha podpořit individuální dobrovolnictví přispěla k založení Národní dobrovolnické agentury (Volontärbyrån)²¹ a místních dobrovolnických center. Dobrovolnická centra jsou asociace založené na regionální úrovni, která slouží k zprostředkování kontaktu mezi zájemcem o dobrovolnickou činnost a přijímající organizací. Tato nová infrastruktura nabízí jednotlivcům příležitost se zapojit do dobrovolnických aktivit odpovídajících jejich dovednostem bez nutnosti členství v určité organizaci. Avšak dobrovolnická činnost, probíhající prostřednictvím těchto středisek, pokrývá jen malou část z celkového počtu dobrovolnických aktivit ve Švédsku.

3.2. Regulační rámec dobrovolnictví

3.2.1. Definice dobrovolnictví

Ve Švédsku neexistuje oficiální definice dobrovolnictví. V literatuře se však často objevuje následující definice:

„Čas a úsilí, které jsou dobrovolně věnované, nevynuceně a neplaceně, osobou ve prospěch dobrovolnickým a veřejným organizacím“ (GHK, 2010, s. 2).

Jasněji se rozlišují pojmy „neformální práce“, která je považována za neorganizovanou, a „dobrovolná práce“, která se provádí pod záštitou neziskové organizace.

Kromě toho neexistuje oficiální definice dobrovolného sektoru jako celku. Dobrovolný sektor se někdy nazývá také ideell. Ideell je těžké přeložit do češtiny, ale tento pojem obecně odkazuje na koncept veřejného blaha.

²⁰ GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report Sweden, European Commission, 2010 : [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_se_en.pdf

²¹ Švédská národní dobrovolnická agentura se jmenuje Volontärbyrån a jedná se o pilotní projekt organizace Fórum pro dobrovolnou sociální práci (Forum för frivilligt socialt arbete) z roku 2002. Volontärbyrån poskytuje a zajišťuje výcvik a trénink pro koordinátory dobrovolníků a jeho hlavním cílem je napomoci dobrovolníkům a organizacím ke vzájemnému se nalezení, spojuje přání dobrovolníků s potřebami organizace.

Také neexistuje oficiální definice pojmů „dobrovolnická organizace“ a „dobrovolnické úsilí“, ale obecně uznávané jsou následující:

„Dobrovolnické organizace jsou veřejné organizace nebo sdružení (lze zřídit nebo rozpustit bez rozhodnutí orgánů státní správy) založené na bázi společných idejí nebo zájmů. Tato sdružení mají organizační podobu, staví se na dobrovolném osobním závazku nebo (nejčastěji) osobním členství a jejich činnost není zaměřená na soukromý finanční zisk.“ (GHK, 2010, s. 2).

„Dobrovolné úsilí: úsilí o práci (činnost), která je vykonávána pod záštitou dobrovolnické či veřejné organizace bez nároku na finanční odměnu.“ (GHK, 2010, s. 2).

3.2.2. Obecný právní rámec

Neexistuje žádný právní předpis, který by výslovně odkazoval na činnost švédských dobrovolnických organizací. Jakýkoliv pokus o formalizaci činnosti uvedených organizací byl vždy opuštěn. Bylo několik pokusů odhlasovat přijetí právních předpisů pro neziskové organizace, ale tato snaha zůstala bez odezvy. Stalo se to proto, že nezávislost a autonomie tohoto odvětví jsou ve Švédsku považovány za základní prioritu.

Právní konflikty týkající se nevládních organizací a dobrovolníků jsou obvykle řešeny judikaturou.

3.2.3. Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky

Neexistuje žádný zákon nebo právní předpis, který by cíleně upravoval činnost jednotlivých dobrovolníků ve Švédsku. Avšak pro dobrovolníky v některých případech platí stejné legislativní normy a předpisy jako pro studenty nebo pro zaměstnance. Například, dobrovolná služba („projekt, který vyžaduje práci na plný úvazek v rámci činnosti prováděné nepřetržitě po omezenou dobu“²²) je považována za neformální učení, a proto dobrovolníci v tomto případě mají status studenta.

Z výše uvedeného vyplývá, že vzhledem k tomu, že neexistuje žádný předpis určující práva, povinnosti a sociální benefity dobrovolníků, jejich práva a povinnosti se odvíjejí od jejich postavení v rámci trhu práce (nejčastěji „student“ nebo „nezaměstnaný“). Nezaměstnané osoby vykonávající dobrovolnou činnost musejí splnit řadu podmínek pro to, aby mohly nadále pobírat statní podporu. Zákon o pojištění v nezaměstnanosti (Law on Unemployment Insurance) (1997: 238, bod 9) uvádí přehled těchto podmínek. Mezi ně například patří to, že „nezaměstnaná osoba by měla mít 3 hodiny denně (17 hodin v týdnu) vyhrazené na výkon placené práce“. To zabraňuje tomu, aby nezaměstnaní vykonávali, nebo byli ochotní vykonávat pouze dobrovolnou práci na plný úvazek (GHK, 2010, s. 17).

²² Association of Voluntary Service Organisations (AVSO) and European Volunteer Centre (CEV) (2003), Legal Status of Volunteers: Country Report Sweden.

3.2.4. Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví

Neexistuje žádný jednotný regulační kodex pro dobrovolnictví, ale v souladu s tradicí lidových hnutí švédské dobrovolné organizace fungují na bázi samoregulace. Švédské dobrovolnické organizace (např. organizace mládeže) mají při organizaci své práce a činnosti velkou svobodu. Hlavními kritérii pro rozdělení státních dotací mezi těmito organizacemi jsou velikost příslušné organizace a rozsah její činnosti. To zajišťuje, že organizace jsou pak schopny si udržet autonomii.

3.3. Velikost a charakteristika dobrovolnického sektoru

3.3.1. Celkový počet dobrovolníků

Evropský průzkum kvality života (European Quality of Life Survey) ²³ z roku 2016/2017 ukázal, že 76 % Švédů ve věku od 16 do 74 let se zúčastňuje sociálně prospěšných aktivit. 31 % dospělých z této skupiny se účastní pravidelně dobrovolnictví. Kromě toho, přibližně 35 % Švédů ve věku od 15 do 29 let a 41 % dospělých ve věku od 30 do 49 let vykonává dobrovolnickou práci minimálně jedenkrát za rok (Eurofound, 2017).

Formální a neformální dobrovolnictví

Podle dotazníkového šetření EU-SILC (Eurostat, 2015²⁴), Švédsko patří mezi země s vysokou účastí jak na formálním, tak i na neformálním dobrovolnictví²⁵. Celkem 70 % respondentů (občanů Švédska, věková skupina: 16 let a více) odpovědělo, že se zúčastnilo neformálního dobrovolnictví v posledních 12 měsících. 35 % respondentů uvedlo, že se zúčastnilo formálního dobrovolnictví v posledních 12 měsících.

3.3.2. Gender

Podle statistických dat uvedených v publikacích věnovaných účasti švédských občanů (mužů a žen) na dobrovolnické činnosti za poslední dvě dekády se dobrovolnou prací zabývá mírně vyšší podíl švédských mužů (viz tabulka 1).

²³ Výsledky jsou založeny na průzkumu, který byl realizován v rámci Evropského průzkumu kvality života z roku 2016/2017 a vychází z náhodného výběru 2 000 respondentů (švédských občanů).

²⁴ Výsledky jsou založeny na průzkumu, který byl realizován v rámci z roku 2014/2015 a vychází z náhodného výběru 2 000 respondentů (švédských občanů).

²⁵ Za neformální dobrovolnictví se považují dobrovolnické služby, které lidé vykonávají přímo, nikoli pomocí organizace. Zahrnuje takovou pomoc lidem, kteří nejsou blízcí příbuzní (např. vaření pro druhé, péče o osoby v domácnosti/nemocnici, nakupování atd.), pomoc zvířatům (např. volně žijícím zvířatům) nebo jiné dobrovolné činnosti (např. úklid pláží a lesů). Za formální dobrovolnictví se pak považuje dobrovolnická činnost, která je koordinována danou organizací (Eurostat, 2015).

Tabulka 1. Dobrovolnictví podle pohlaví a věku v letech 1998, 2005 a 2009 (v %)

MUŽI	1998	2005	2009	ŽENY	1998	2005	2009
16–29	50	39	40	16–29	47	43	37
30–44	55	59	64	30–44	57	60	54
45–59	62	55	56	45–59	53	48	36
60–64	54	56	55	60–64	38	45	38
65–74	45	56	51	65–74	45	37	44
75–84	-	32	38	75–84	-	24	32

Zdroj: GHK, 2010

3.3.2.1. Věk

V literatuře se předpokládá, že v případě švédských občanů ochota se zúčastnit dobrovolnictví jakéhokoliv druhu stoupá s věkem. Avšak poslední výzkumy ukazují, že nejpočetnější skupinu dobrovolníků (zúčastněných jak na formálním, tak i neformálním dobrovolnictví) tvoří osoby ve věku od 25 do 64 let.

Tabulka 2. Dobrovolnictví podle věkových skupin v roce 2015 (v %)

Věk	Formální dobrovolnictví	Neformální dobrovolnictví
16–24	34,4	71,8
25–64	36,8	73,8
65–74	35,4	69,3
75 +	28,4	49,2

Zdroj: Eurostat, 2015

3.3.2.2. Úroveň vzdělání

Podle výzkumu provedeného v roce 2004 Švédskou národní radou pro zdraví a sociální péči (Swedish National Board for Health and Welfare), existuje silná přímá korelační závislost mezi vzděláním a účastí na dobrovolných aktivitách, to znamená, že u osob s vyšším vzděláním je větší pravděpodobnost, že se zúčastní dobrovolnictví (GHK, 2010, s. 4). Další výzkum provedený v roce 2005 ukázal, že úroveň vzdělávání jednotlivců je jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících účast švédských občanů na dobrovolné činnosti. Nižší úroveň vzdělání přímo koreluje s nečinností v rámci dobrovolnických organizací. Respondenti s vyšší úrovní vzdělání jsou aktivnější v rámci dobrovolnických organizací. Toto zjištění se týká především žen. Pouze 30 % žen se základním vzděláním se zúčastňuje dobrovolnictví v porovnání s 60 % žen s vysokoškolským vzděláním (GHK, 2010, s. 4). Stejná tendence byla zjištěna v rámci dotazníkového šetření EU-SILC z roku 2015 (Eurostat, 2015), osoby s vyšším vzděláním vykazují větší účast na dobrovolnické činnosti (viz tabulka 3).

Tabulka 3. Účast na dobrovolné činnosti formální a neformální podle úrovně vzdělání v roce 2015 (v %)

Vzdělání	Formální dobrovolnictví	Neformální dobrovolnictví
Základní	35,5	62,5
Střední	28,3	72,2
Vysokoškolské	36,1	74,5
Celkem	35,5	70,4

Zdroj: Eurostat, 2015

3.3.2.3. Další charakteristiky

Zapojení dobrovolníků podle odvětví

Nejběžnější oblasti dobrovolnictví jsou uvedené v tabulce číslo 4. Z uvedené tabulky je patrné, že největší podíl dobrovolných aktivit byl realizován v odvětví sportu a rekreace. Velký podíl dobrovolných aktivit byl realizován v sektoru sociálního zabezpečení.

Od roku 1992 se počet dobrovolnických aktivit v odvětví sportu a rekreace mírně zvýšil, zatímco se počet dobrovolných činností v oblasti sociálního zabezpečení mírně snížil.

Tabulka 4. Dobrovolnická práce ve Švédsku v letech 1992, 1998, 2005 a 2009. Zapojení dospělé populace (ve věku od 16 do 74 let) do dobrovolnictví podle odvětví (v %).

Rok/Odvětví	1992	1998	2005	2009
Sport a rekreace	16	19	20	20
Sociální zabezpečení	17	18	16	15
Bydlení	5	5	8	8
Kultura	7	7	5	5
Odbory	6	5	5	4

Zdroj: GHK, 2010

3.4. Institucionální rámec dobrovolnictví

Definice pojmu „dobrovolnická organizace“

Ve Švédsku neexistuje žádná oficiální definice pojmu „dobrovolnická organizace“. Jak bylo zmíněno výše (viz kapitola 3.2.), neexistuje žádný právní předpis, který by výslovně odkazoval na činnost švédských dobrovolnických organizací. Kromě toho dobrovolnická organizace není definována ve vztahu k daňovým předpisům. Absence formalizace fungování dobrovolnické organizace ve Švédsku je považovaná za základní pilíř demokracie, proto jakýkoliv pokus o legislativní ukotvení a uchopení činnosti uvedených organizací ve Švédsku byl vždy opuštěn (GHK, 2010).

Většina autorů knih a analýz věnovaných vývoji dobrovolnictví ve Švédsku se shodují v tom, že za dobrovolnickou organizaci se dá považovat „organizace založená na základě společných hodnot, myšlenek a zájmů. Kromě toho, uvedená organizace se

staví na dobrovolném osobním závazku nebo nejčastěji na osobním členství a není zaměřená na soukromý finanční zisk“ (GHK, 2010, s. 7).

Většina pramenů uvádí, že neexistují žádná přesná data o počtu dobrovolných organizací ve Švédsku. Nedostatek statistik je zájmena způsoben chybějící oficiální klasifikací neziskových organizací ve Švédsku. Nicméně se předpokládá, že Švédsko má přibližně 180 000 dobrovolných organizací (GHK, 2010, s. 7).

Dobrovolnická infrastruktura (regionální dobrovolnická střediska a vnitrostátní online služby) se ve Švédsku začala vytvářet v průběhu posledních dvou dekad. Uvedená infrastruktura je stále málo vyvinutá v porovnání s infrastrukturou neziskových organizací v rámci dalších sektorů (např. národní organizace mládeže). Podle studie věnované vývoji dobrovolnických center realizované pod záštitou Národní rady pro zdraví a sociální péči (National Board of Health and Welfare), v současnosti ve Švédsku funguje kolem 80 regionálních dobrovolnických center. Uvedená centra jsou provozována buď správou obcí nebo velkými mezinárodními dobrovolnickými organizacemi (typu Červený kříž).

3.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví

Existuje několik vládních agentur, které na národní úrovni odpovídají za rozdělování grantů mezi dobrovolnickými organizacemi. Tyto agentury také poskytují poradenství organizacím účinkujícím v dobrovolnickém sektoru. Níže jsou uvedené hlavní veřejné agentury účinkující v dobrovolnickém sektoru:

Národní rada pro zdraví a sociální péči (Socialstyrelsen) zodpovídá za financování dobrovolnických organizací (*ideell*), činnost kterých je zaměřená na určité oblasti. Mezi oblasti činnosti uvedených dobrovolnických organizací patří především: prevence užívání alkoholu a jiných návykových látek u dětí a mladistvých, péče o osoby se zdravotním postižením, prevence a léčba HIV a AIDS a další.

Národní rada pro mládež (Ungdomsstyrelsen) podporuje činnost (zajišťuje financování ze státního rozpočtu) mládežnických organizací, nezávislých ženských organizací, organizací národnostních a etnických menšin a národních neziskových organizací podporujících sexuální minority (homosexuály, bisexuály a transgendery).

Mezi další veřejné orgány zajišťující fungování dobrovolnických organizací patří: Švédská agentura pro hospodářský a regionální růst (Tilväxtverket) a zastupitelstva obcí.

3.4.2. Neziskové organizace podporující dobrovolnictví

Ve Švédsku existuje několik typů neziskových organizací zapojených do dobrovolnické činnosti. Mimořádně důležitou roli ve sféře dobrovolnictví hrají sdružení (*ideell förening*) a fondy (*stiftelse*).

Sdružení (ideell förening) jsou zakládány skupinou právnických osob ochotných spolupracovat na dosažení společného cíle. Členové sdružení nesmí zneužívat své členství za účelem dosažení finančního zisku. Každý člen uvedené neziskové organizace má hlasovací právo. Sdružení zaměstnávají pouze několik placených pracovníků.

Legislativa týkající se fungování nadačních fondů se tvořila v roce 1993 a následně se upravovala v roce 2005. Nadační fondy jsou zakládány účelově. To znamená, že jejich činnost je vázaná výhradně na realizaci určitého cíle.

Kromě výše zmíněných fondů a sdružení jsou do dobrovolnictví zapojeny i další organizace. Avšak, vzhledem k chybějící jednotné klasifikaci neziskových organizací, je obtížné je zařadit do určitého typu. To platí například v případě lidových masových hnutí, která se zakládají společně se sdružením (ideell förening).

Lidová masová hnutí (folkrörelse) jsou založena na „silném poutu a vzájemné důvěře mezi hnutím a širokou veřejností“ (Lundström, Wijkström, 1995, s. 7). Jedná se o dominantní typ organizace v rámci většiny odvětví, jako jsou vzdělání, sport, kultura, politika a odborové organizace. Dokonce i švédské pobočky mezinárodních charitativních organizací, jako je Save the Children a Červený kříž, jsou organizovány do podoby masových hnutí.

Zájmové organizace ve Švédsku hrají mimořádně důležitou roli při ovlivňování vlády. Do této kategorie patří odborové svazy, zemědělské spolky a organizace zastupující zdravotně postižené osoby.

Registrované církve / náboženské skupiny jsou také zapojeny do dobrovolnictví.

Za družstva jsou ve Švédsku považovány družstevní společnosti, které jsou vlastněny a provozovány členy této společnosti. Družstevní společnosti jsou obvykle organizovány do podoby hospodářských družstev, ale v některých případech se může jednat o společnosti s ručením omezeným. Družstva jsou většinou zapojena do dobrovolnictví na místní úrovni.

Nové družstvo je zastřešujícím termínem pro malá místní hospodářská družstva. Mohou poskytovat služby ve veřejném sektoru, jako je péče o děti nebo seniory. Jejich dobrovolnická činnost probíhá nejčastěji v oblasti pečovatelských služeb.

Většina Švédů jsou členy bytových nebo vlastnických sdružení. Jedná se o sdružení, která zajišťují správu domu a pozemku. Členové těchto sdružení se účastní především dobrovolnických činností probíhajících na místní úrovni.

3.4.3. Dobrovolnická centra

Jak již bylo zmíněno výše (viz kap. 3.1), síť regionálních dobrovolnických center (středisek) se začala vytvářet v průběhu posledních dvou dekad. V současnosti ve

Švédsku funguje kolem 80 dobrovolnických center (GHK, 2010, s. 13). Tato centra nabízejí dobrovolnické příležitosti, které nejsou vázané na činnost konkrétních neziskových organizací. K největším dobrovolnickým střediskům patří následující organizace:

Národní fórum pro dobrovolnou sociální práci (Forum för Frivilligt Socialt Arbete) zodpovídá za provoz databáze dobrovolníků (Volontärbyrån). Databáze Volontärbyrån byla založena jako pilotní projekt v roce 2002. Prostřednictvím této online databáze dobrovolníci mohou najít volná místa v organizacích, které hledají dobrovolníky. V prvních 4,5 letech od založení Volontärbyrån bylo prostřednictvím této databáze splněno přes 10 000 úkolů pro více než 700 dobrovolnických organizací. Většina dobrovolníků používajících tuto službu patří do věkové kategorie 15 až 35 let (64 % uživatelů) (GHK, 2010, s. 13).

Folkrörelseforum vzniklo v roce 2002 jako organizace usnadňující dialog mezi vládou a jejími výkonnými agenturami na jedné straně a zástupci neziskových organizací a ostatních subjektů neziskového sektoru na straně druhé. Folkrörelseforum slouží k zajištění kontinuální spolupráce mezi výše uvedenými stranami a organizuje různá setkání sloužící k podpoře této spolupráce (konference a menší diskusní fóra) (GHK, 2010, s. 13).

Ve Švédsku také funguje množství nezávislých nevládních zastřešujících organizací. K takovým organizacím patří například organizace Národní fórum pro dobrovolnou sociální práci (Forum for Frivilligt Socialt Arbete), která je členem Evropského dobrovolnického centra (CEV) nebo neziskové organizace v oblasti sociálního blahobytu, které jsou členy mezinárodních organizací Evropská města proti drogám (ECAD) a Evropská síť vzájemné pomoci (EMNA).

4. Dobrovolnictví v Estonsku

4.1. Historický kontext dobrovolnictví

Organizované formy dobrovolnictví se na území Estonska začaly objevovat v 60. letech 19. století. Avšak opravdový boom dobrovolnictví Estonsko zažilo v období formování státní suverenity (mezi první a druhou světovou válkou). Během komunistického režimu se dobrovolnická činnost téměř neprováděla. Kromě toho mezi lety 1940 a 1988 byly spolky a neziskové organizace na území Estonska zakázány (GHK, 2010²⁶, s. 2). Avšak tradice neformálně se scházet (s přáteli nebo rodinou) za účelem provádění sociálně prospěšné činnosti (například úklid dětských hřišť, parků a ulic) trvala i nadále.

Situace se začala měnit po roce 1989, kdy Nejvyšší sovět Estonské sovětské socialistické republiky (ESSR) schválil zákon o svobodě sdružování. Tento zákon umožnil vznik a fungování organizací a spolků nezávislých na státu. Významným milníkem pro rozvoj dobrovolnictví bylo znovuzískání nezávislosti Estonska v roce 1991. Na začátku 90. let 20. století bylo obnoveno a založeno mnoho nevládních organizací (NNO) po celém státě (např. Estonská studentská společnost, Estonská ženská liga). Rychlý růst nevládních organizací vedl k vývoji formálních forem dobrovolnictví. Model současné občanské společnosti byl z větší části převzat ze západní Evropy, respektive ze severských států (GHK, 2010, s. 2).

Jak již bylo naznačeno výše, největší nárůst dobrovolnictví byl zaznamenán v 90. letech minulého století. Avšak poslední dvě dekády lze obecně charakterizovat jako období stabilního vývoje dobrovolnictví v Estonsku. Na začátku 2000. let proběhlo několik rozsáhlých kampaní, které podpořily růst dobrovolnictví. V průběhu tohoto období bylo založené Dobrovolnické centrum Tartu (nyní známé jako Rozvoj dobrovolnictví v Estonsku (Volunteer Development Estonia) a také vzniklo několik dobrovolnických iniciativ (například v roce 2008, v rámci iniciativy „Let's do it“, se téměř každý dvacátý estonský obyvatel zúčastnil dobrovolnictví) (Hallemaa, Servinski, 2009, s. 2).

Základem současné strategie dobrovolnictví posloužil dokument „Estonská koncepce rozvoji občanské společnosti“ (Estonian Civil Society Development Concept) schválený estonským parlamentem (Riigikogu) v roce 2002. V tomto dokumentu je zdůrazněna „mimořádně důležitá role dobrovolnictví“²⁷ pro vývoj současné občanské společnosti“ (KÜSK, 2002, s. 3). Aktivní zapojení občanů do dobrovolnických sdružení je, podle uvedené koncepce, důležitou formou občanské angažovanosti, která pozitivně přispívá k demokracii a osobnímu rozvoji jednotlivce (KÜSK, 2002, s. 3). Za

²⁶ GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report Estonia, European Commission, 2010 : [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_ee_en.pdf

²⁷ Plný text je k dispozici na stránkách:

https://www.kysk.ee/failid/Upload/files/Estonian_civil_society_development_concept.pdf

účelem podpořit realizace koncepce občanské společnosti byly v roce 2006 schváleny další dva strategické dokumenty: „Rozvojový plán podpory občanské iniciativy, 2007–2010“ a „Estonský národní plán rozvoje dobrovolnictví 2007–2010“ (GHK, 2010, s. 2).

Rozvojový plán podpory občanské iniciativy je určen k podpoře činnosti dobrovolných organizací. Na realizaci plánu podpory spolupracovaly estonská ministerstva a regionální samospráva. Ministerstvo vnitra mělo na starosti strategické plánování, realizaci a koordinaci spolupráce mezi partnery. Smíšený výbor vlády a nevládních organizací zajišťoval celkovou informační podporu realizace tohoto plánu. Estonský Národní plán rozvoje dobrovolnictví je integračním prvkem Plánu podpory občanské iniciativy a obsahuje návrh aktivit souvisejících s podporou dobrovolnictví, zejména zdůrazňuje čtyři klíčové cíle (GHK, 2010, s. 3.):

1. Zajistit, aby si široká veřejnost uvědomila důležitost a hodnotu dobrovolnictví. Tento cíl se realizuje prostřednictvím rozvoje metod měření přínosů dobrovolnictví (včetně ekonomické hodnoty), pravidelného sběru a analýzy dat, zavedení dobrovolnických dní, zohlednění dobrovolnictví v rozvojových/strategických plánech.
2. Zvýšit povědomí o dobrovolných činnostech²⁸. Tento cíl se realizuje prostřednictvím každoročních informačních kampaní, šíření příkladů dobré praxe a zasílání pravidelných aktualizací a informací o dění v oblasti dobrovolnictví.
3. Vytvořit podpůrné struktury a příznivé právní prostředí pro rozvoj dobrovolnictví. Tento cíl se realizuje prostřednictvím vytvoření relevantní legislativy, zahájení projektů určených k podpoře účastí zdravotně znevýhodněných členů společnosti na dobrovolné činnosti, poskytování školení pro zaměstnance organizací, které mají zájem o zapojení do dobrovolnictví, zajištění lepší spolupráce v oblasti dobrovolnictví mezi soukromými společnostmi a neziskovým sektorem.
4. Zlepšit vytváření sítí v oblasti dobrovolných činností. Tento cíl se realizuje prostřednictvím pravidelného pořádání fór věnovaných problematice dobrovolnictví, vytváření sítí na celostátní úrovni v oblasti dobrovolnictví, pořádání seminářů pro neziskové organizace a místní samosprávu s cílem podpořit realizace dobrovolnictví na regionální úrovni, integrací dobrovolnictví do vzdělávání a školství, zlepšení mezinárodní spolupráce ve sféře dobrovolnictví.

²⁸ V rámci realizace tohoto cíle se na ministerstvech a dalších úřadech zavedly na pravidelné bázi „Dny dobrovolníků“, v rámci kterých zaměstnanci a klienti úřadů mají možnost se zúčastnit dobrovolnických akcí (především úklidových).

4.2. Regulační rámec dobrovolnictví

4.2.1. Definice dobrovolnictví

Definice pojmu „dobrovolnictví“ běžně používaná v estonské odborné literatuře zní následovně: „Dobrovolnictví je dobrovolné věnování času, energie nebo dovedností bez nároku na finanční odměnu. Dobrovolníci pomáhají ostatním nebo provádějí činnost ve veřejný prospěch či ve prospěch společnosti. Pomoc rodinným příslušníkům není považována za dobrovolnickou činnost“ (GHK, 2010, s. 3).

1. Právní definice dobrovolnictví se vztahuje pouze na dobrovolníky v rámci probačních služeb. Zákon o probační službě (The Probation Supervision Act)²⁹ uvádí: „Probačním dobrovolníkem je osoba, která vykonává činnost v rámci probačních služeb ve svém volném čase bez nároku na finanční odměnu.“
2. Dobrovolníci v probační službě musejí splnit následující kritéria:
 - a) Na dobrovolné probační pracovníky musejí dohlížet probační úředníci.
 - b) Dobrovolnou probační činnost nesmějí vykonávat soudci, státní zástupci a pracovníci policejních a trestních orgánů.

4.2.2. Obecný právní rámec

Neexistuje žádná zvláštní právní úprava pro dobrovolníky. Přesto dobrovolnictví a vztahy z něj plynoucí jsou popsány v obecných právních předpisech. Nejdůležitější z nich jsou uvedené níže:

- Zákon o neziskových organizacích (Mittetulundusühingute seadus) (přiját dne 6. června 1996, vstoupil v platnost dne 1. října 1996) (RI 1998, 96, 1515.)
- Zákon o nadacích (Sihtasutuste seadus) (přiját dne 15. listopadu 1995, vstoupil v platnost dne 1. října 1996) (RT1 I 1995, 92, 1604)
- Zákon o dani z příjmů (přiját dne 15. prosince 1999, vstoupil v platnost dne 1. ledna 2000) (RT2 I 1999, 101, 903; RT I 2004, 59, 414)
- Zákon o dani z přidané hodnoty (přiját dne 10. prosince 2003, vstoupil v platnost dne 1. května 2004) (RT2I 2003, 82, 554)
- Zákon o závazcích (Võlaõigusseadus) (přiját dne 26. září 2001, vstoupil v platnost dne 1. července 2002).
- Zákon o práci s mládeží (Noorsootöö seadus) (přiját dne 22. února 1999, vstoupil v platnost dne 1. dubna 1999) (RI 2004, 27, 179).
- Zákon o dozoru nad probací (Kriminaalhooldusseadus) (přiját dne 17. prosince 1997, vstoupil v platnost dne 1. května 1998) (RI 2002, 82, 478).
- Zákon o podpoře obětí (přiját dne 17. prosince 2003, vstoupil v platnost dne 1. února 2004) (RI 2007, 13, 69).

²⁹ Kriminaalhooldusseadus (zákon o probačním dohledu) (přiját dne 17. prosince 1997, vstoupil v platnost dne 1. května 1998) (RI 1998, 82, 478).

4.2.3. Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky

Dobrovolníci v Estonsku nemají zvláštní právní postavení. Jejich postavení se odvíjí od jejich statusu na pracovním trhu (student, zaměstnanec a tak dále). Někteří dobrovolníci uzavírají s organizací smlouvu nebo dohodu o výkonu dobrovolnické práce. Smlouvy jsou povinné v některých oblastech jako jsou například záchranné služby.

Výše uvedené smlouvy obvykle obsahují informace o úkolech dobrovolníka, ustanovení o školení, pojištění a odpovědnosti (CONDESPA, CEV, 2013, s. 69).

Ustanovení pro určité kategorie dobrovolníků

Zásadou dobrovolnické činnosti je to, že každý jednatel má právo vykonávat tento druh činnosti. Toto právo je garantováno Etickým kodexem dobrovolníka. Rovnost příležitostí podle uvedeného kodexu by se měla zvýšit prostřednictvím dobrovolnictví. Přesto existují některá omezení týkající se dobrovolnictví. Ta se vztahují na následující případy (CONDESPA, CEV, 2013, s. 69):

- Jednotlivci, kteří vykonávají dobrovolnou činnost v rámci probačních služeb, nesmějí mít záznam v trestním rejstříku, nemohou být zaměstnání v soudnictví a musí být starší 18 let.
- Nezaměstnaní jednotlivci vykonávající dobrovolnou práci musejí být připraveni nastoupit do placeného zaměstnání (v případě, že obdrželi pracovní nabídku) a také navštěvovat odbornou přípravu na úřadu práce.

4.2.4. Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví

V Estonsku existují dva důležité kodexy chování vztahující se na dobrovolnictví:

- Etický kodex estonských neziskových organizací (přijat v roce 2002 jako výsledek *Kulatého stolu estonských neziskových organizací*). Kodex zahrnuje osm zásad: demokratická správa, občanská odvaha a péče, obezřetnost při využívání finančních prostředků a zdrojů, odpovědnost a spolehlivost, otevřenost a transparentnost, vyloučení střetu zájmů, respektování závazků a uznání autorství myšlenek, tolerance k různorodosti organizací a způsobů myšlení (GHK, 2010, s. 22).
- Etický Kodex dobrovolníka přijatý Smíšeným výborem vlády a nevládních organizací v květnu 2009. Hlavním cílem uvedeného kodexu je poskytnout rámcový přehled o roli a odpovědnosti dobrovolníků a dobrovolnických organizací. Tento dokument pojednává o formálním a neformálním dobrovolnictví a také definuje rozdíl mezi krátkodobou (resp. jednorázovou) a dlouhodobou dobrovolnickou činností. Kodex byl připraven organizací Rozvoj dobrovolnictví v Estonsku (Volunteer Development Estonia) (GHK, 2010, s. 22).

4.3. Velikost a charakteristika dobrovolnického sektoru

4.3.1. Celkový počet dobrovolníků

Evropský průzkum kvality života z roku 2016/2017 (European Quality of Life Survey, 2016) ukázal, že 53 % Estonců ve věku od 16–74 let se zúčastňuje sociálně prospěšných aktivit. 18 % dospělých z této skupiny se účastní pravidelně dobrovolnictví (Eurofound, 2017).

Formální a neformální dobrovolnictví

Podle dotazníkového šetření EU-SILC patří Estonsko mezi země s docela vysokou účastí jak na formálním, tak i na neformálním dobrovolnictví. Téměř 26 % respondentů (občanů Estonska, věková skupina: 16 let a více) odpovědělo, že se zúčastnilo neformálního dobrovolnictví v posledních 12 měsících. 16 % respondentů se zúčastnilo formálního dobrovolnictví v posledních 12 měsících (Eurostat, 2015³⁰).

4.3.2. Profil dobrovolníků

4.3.2.1. Gender

Podle statistických dat uvedených v publikacích věnovaných účasti estonských občanů na dobrovolnické činnosti za poslední dvě dekády, neexistuje téměř žádný rozdíl mezi počtem mužů a žen zúčastněných na dobrovolnické činnosti. Například, podle průzkumu věnovaného vývoji dobrovolnictví v Estonsku provedeného Centrem politických studií TNS Emor a Praxis (TNS Emor and Praxis Centre for Policy Studies) v roce 2009, 51 % mužů a 49 % žen se pravidelně zúčastňuje dobrovolnické činnosti (GHK, 2010, s. 4).

4.3.2.2. Věk

Poslední výzkumy týkající se dobrovolnictví v Estonsku ukazují, že nejpočetnější skupinu dobrovolníků, zúčastněných na formálním dobrovolnictví, tvoří osoby ve věku od 16 do 24 let (viz tabulka 5). Nejpočetnější skupiny (zúčastněné na neformálním dobrovolnictví), tvoří osoby ve věku od 16 do 24 let a od 25 do 64 let (viz tabulka 5).

Tabulka 5. Dobrovolnictví podle věkových skupin v roce 2015 (v %)

Věk	Formální dobrovolnictví	Neformální dobrovolnictví
16–24	22,9	27,6
25–64	17,6	27,7
65–74	13,0	23,0
75 +	5,6	11,8

Zdroj: Eurostat, 2015

³⁰ Výsledky jsou založeny na průzkumu z roku 2015 a vycházejí z náhodného výběru 2 000 respondentů (obyvatelů Estonska).

4.3.2.3. Úroveň vzdělání

Z výzkumu provedeného v roce 2009 Centrem politických studií TNS Emor a Praxis vyplývá, že u osob s vyšším vzděláním je větší pravděpodobnost, že se zúčastní dobrovolnictví. 61 % respondentů s vysokoškolským vzděláním se pravidelně zúčastňuje dobrovolnické činnosti (TNS, 2009, s. 42). Pouze 15 % respondentů s dokončeným základním vzděláním se zúčastňuje dobrovolnictví pravidelně (viz tabulka 6).

Tabulka 6. Účast na dobrovolné činnosti podle úrovně vzdělání (v %)

Vzdělání	Pravidelně se zúčastňují dobrovolnictví
Základní	15
Střední	61
Vysokoškolské	85

Zdroj: TNS, 2009

4.3.2.4. Další charakteristiky

Zapojení dobrovolníků podle odvětví

Estonští dobrovolníci jsou zapojeni do širokého spektra činností zaměřených na různé cílové skupiny. Podle výzkumu TNS Emor a Praxis největší podíl dobrovolných aktivit byl realizován v oblastech týkajících se ochrany životního prostředí, místního a regionálního rozvoje, ochrany zvířat, vědy a vzdělávání, sportu a ochrany dětí a mládeže. Odvětví s nejmenším počtem dobrovolníků jsou ochrana spotřebitele a podpora menšinových kultur (viz tabulka 7).

Tabulka 7. Zapojení dospělé populace do dobrovolnictví podle odvětví (v %).

Odvětví	Procento zapojených dobrovolníků
Ochrana životního prostředí	28
Místní a regionální rozvoj	28
Ochrana zvířat	21
Humanitární pomoc	19
Věda a vzdělávání	19
Kultura a umění	18
Ochrana dětí a mládeže	18
Sport	17
Mezinárodní rozvoj	11
Sociální služby	10
Zdravotnictví	9
Sociálně ekonomický rozvoj	6
Ochrana spotřebitele	5
Podpora menšinových kultur	4

Zdroj: TNS, 2009

V rámci uvedeného průzkumu se také zjistilo, že na charitu přispívá téměř 52 % dotazovaných.

4.4. Institucionální rámec dobrovolnictví

4.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví

Nejdůležitějším orgánem zapojeným do realizace dobrovolnické činnosti v Estonsku je ministerstvo vnitra. Odbor samosprávy a krajské správy v rámci ministerstva vnitra je zodpovědný za analýzu, plánování a koordinaci aktivního komunitního rozvoje a za spolupráci mezi státem a nevládními organizacemi. Tento odbor je také zodpovědný za realizace projektů podporujících rozvoj dobrovolnictví. Ministerstvo vnitra také iniciovalo založení organizace *Rozvoj Dobrovolnictví v Estonsku* (Volunteer Development Estonia).

Do realizace dobrovolnické agendy jsou zapojeny i další orgány veřejné správy:

- Ministerstvo spravedlnosti má na starosti dobrovolnictví v probačních službách;
- Ministerstvo životního prostředí zodpovídá za realizace dobrovolnictví v oblasti životního prostředí;
- Ministerstvo kultury zastřešuje realizace dobrovolnictví ve sportu;
- Ministerstvo zahraničních věcí zodpovídá za mezinárodní spolupráci v oblasti dobrovolnictví;
- Ministerstvo vnitra zodpovídá za realizace dobrovolnictví v rámci záchranných prací;

- Ministerstvo školství má na starosti dobrovolnictví mladých lidí, zejména žáků a studentů;
- Ministerstvo sociálních věcí realizuje projekty týkající se dobrovolnictví v sociálních službách.

4.4.2. Neziskové organizace podporující dobrovolnictví

V Estonsku neexistuje jednotná definice pojmu „dobrovolnická organizace“. Avšak právně definovány jsou dva typy nevládních organizací zapojujících dobrovolníky a těmi jsou sdružení a nadace (GHK, 2010, s. 8).

Zákon o neziskových sdruženích (*Mittetulundusühingute seadus*) (přijatý dne 6. června 1996, vstoupil v platnost dne 1. října 1996) definuje pojem „sdružení“ následujícím způsobem: „Neziskové sdružení je dobrovolným sdružením osob, jehož cílem nebo hlavní činností není vydělávání příjmů z hospodářské činnosti. Neziskové sdružení nerozděluje zisky mezi své členy. Veškeré příjmy neziskového sdružení mohou být použity pouze k dosažení cílů zakotvených v ústavě společnosti. Výjimky pro založení, činnost a zánik jednotlivých tříd neziskových sdružení musí být právně opodstatněné. Transformace neziskového sdružení na právnickou osobu jiného typu je zakázaná“ (RI 1998, 96, 1515).

Zákon o nadacích (*Sihtasutuste seadus*) (přijatý dne 15. listopadu 1995, vstoupil v platnost 1. října 1996) definuje pojem „nadace“ následujícím způsobem: „Nadace je právnickou osobou, která nemá žádné členy a je zřízena za účelem správy a využívání majetku a k dosažení cílů zakotvených v ústavě společnosti. Právní způsobilost nadace začíná dnem zápisu do registru (rejstříku) neziskových organizací a nadací a zaniká společně s vymazáním z registru. Transformace nadací na právnickou osobu jiného typu je zakázaná.“ (RI 1995, 92, 1604).

Kromě výše uvedených typů neziskových organizací jsou často do dobrovolnictví zapojeny náboženské organizace. V Estonsku podle posledních statistik ministerstva vnitra Estonské republiky je registrováno celkem 500 náboženských organizací³¹. Přibližně 15 000 sdružení, 800 nadací a 700 náboženských organizací jsou zapojeny do realizace dobrovolnictví v Estonsku³².

Většina neziskových organizací zapojených do dobrovolnictví působí v oblasti správy domů a pozemků (viz tabulka 8.). Činnost velkého podílu organizací zapojujících dobrovolníky souvisí se sportovními a rekreačními aktivitami.

³¹ Dostupné na stránkách Ministerstva vnitra Estonské republiky, na adrese: <https://www.siseministeerium.ee/en/activities/religious-associations>

³² Vzhledem k tomu, že velký počet družstev a neformálních organizací nejsou oficiálně zapsané do rejstříku neziskových organizací, skutečný počet družstev a spolků zapojených do dobrovolnictví může být podstatně větší.

Tabulka 8. Neziskové organizace podle charakteru jejich činnosti

Rok/Charakter činnosti	2002	2005	2008
Zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	127	133	204
Správa domů a pozemků	8,527	10,611	11,812
Věda, výzkum a rozvoj	17	32	48
Vzdělání	237	374	515
Zdravotnictví	69	112	133
Sociální služby	250	415	524
Sport a volný čas	1,897	2,523	3,057
Zaměstnavatelé a profesní organizace	1,171	1,476	1,667
Odborové organizace	295	360	370
Náboženské organizace	619	688	683
Ochrana občanských práv	410	513	566
Sdružení a fondy podporující regionální / místní komunitní život	292	619	619
Sdružení dětí a mládeže	314	507	662
Sdružení národnostních a kulturních menšin	165	238	305
Volnočasové a rekreační aktivity	895	1,417	2,072
Zájmové kluby	243	364	494
Ochrana životního prostředí	268	337	380
Sdružení zdravotně postižených osob	338	435	630
Další organizace	728	866	1,240
Celkem	16,862	22,020	26,363

Zdroj: Hallemaa, Servinski, 2009

4.4.3. Dobrovolnická centra (střediska)

V roce 2000 byla Ministerstvem vnitra Estonské republiky založena organizace Rozvoj Dobrovolnictví v Estonsku (Volunteer Development Estonia³³). K úkolům organizace patří:

- Propagace dobrovolnictví;
- Školení dobrovolníků;
- Realizace výzkumů věnovaných dobrovolnictví;
- Šíření informací a
- Posílení povědomí o dobrovolnictví.

Kromě toho tato organizace měla na starosti implementaci Estonského národního plánu rozvoje dobrovolnictví 2007–2010. Rozvoj Dobrovolnictví v Estonsku je členem mezinárodní organizace The European Volunteer Centre (CEV).

Síť estonských neziskových organizací (Network of Estonian Non-profit Organisations), NENO³⁴, je největší organizací v Estonsku sdružující veřejně prospěšné neziskové organizace. NENO vznikla v roce 1991 a v současné době sdružuje 110 velkých a středně velkých neziskových organizací. Posláním NENO je: „Zastupovat a obhajovat zájmy neziskových veřejně prospěšných organizací, jejichž posláním je podpora a rozvoj občanské společnosti v Estonsku“.

Mezinárodní asociace mládeže EstYes³⁵ je nezisková, nepolitická, nevládní organizace. Je průkopnickou organizací v oblasti dobrovolnických služeb pro mládež v Estonsku. EstYES pracuje hlavně s mladými lidmi ve věku od 16 do 30 let. Těžištěm aktivity EstYes je pořádání dobrovolnických pracovních táborů. EstYES je členem Mezinárodní organizace Cultural Youth Exchange.

³³ Kontakt na stránkách: <https://www.f6s.com/volunteerdevelopmentestonia>

³⁴ Kontakt na stránkách: <https://heakodanik.ee/en/>

³⁵ Kontakt na stránkách: <http://www.estyes.ee/>

5. Shrnutí

Srovnávací studie zaměřená na mapování managementu dobrovolnictví, poskytovaných a vykonávaných dobrovolnických aktivit a také na legislativní a institucionální rámec dobrovolnictví v zahraničí prokázala, že všechny analyzované země mají následující společné rysy:

1. Dobrovolnický sektor je všestranně podporován jak ze strany státu a vlády, tak i ze strany měst a obcí prostřednictvím:
 - a. Vytvoření vládních projektů určených k podpoře realizace dobrovolnictví;
 - b. Založení speciálních vládních orgánů a komisí za účelem podpory a rozvoje dobrovolnického sektoru;
 - c. Uspořádání akcí na celostátní úrovni určených ke zvýšení povědomí a zájmu o dobrovolnictví.
2. Absence formalizace dobrovolnického sektoru. Neexistuje žádný právní předpis, který by výslovně odkazoval na činnost dobrovolnických organizací. Jakýkoliv pokus o formalizaci činnosti uvedených organizací byl vždy opuštěn.
3. Z výše uvedeného důvodu dobrovolnictví a vztahy z něj plynoucí jsou popsány v etických kodexech dobrovolníků.
4. Dobře vyvinutá dobrovolnická infrastruktura.

K rysům distinktivním, specifickým pro každou zemi patří:

1. Ve Velké Británii je velká část dobrovolnických aktivit směřována na rozvoj komunit. V podstatě se jedná o *komunitní model realizace dobrovolnictví*.
2. Model dobrovolnictví ve Švédsku je charakterizován zaměřením na členství. Toto je důsledek státní politiky podporující lidová hnutí (tzv. Folkrörelser) ve švédské společnosti. Masové sociální hnutí založilo tradici aktivního občanství ve Švédsku. Základním rysem tradičního sociálního hnutí je dobrovolná činnost v organizaci spojená se členstvím a prací uvnitř této organizace.
3. V Estonsku je fungování dobrovolnického sektoru založeno především na činnosti neziskových družstev.

Inspirace pro ČR

Na základě provedené analýzy dobrovolnictví ve Velké Británii, Švédsku a Estonsku lze uvést následující příklady prvků řízení dobrovolnictví, které by mohly být implementovány za účelem rozvoje dobrovolnictví v České republice.

1. Založení dobrovolnických center a neziskových organizací na celonárodní a na regionální úrovni s vlastní právní subjektivitou (financovaných alespoň částečně ze státního rozpočtu) (viz kapitoly 2. Dobrovolnictví ve Velké Británii, 3. Dobrovolnictví ve Švédsku a 4. Dobrovolnictví v Estonsku), které realizují následující aktivity:
 - a. Zajištění kontinuální spolupráce mezi vládou a jejími výkonnými agenturami na jedné straně a zástupci neziskových organizací a ostatních subjektů neziskového sektoru. Příkladem pro organizace zajišťující uvedenou spolupráci může posloužit švédská organizace Folkrörelseforum;
 - b. Školení dobrovolníků;
 - c. Šíření informací a posílení povědomí o dobrovolnictví;
 - d. Přijímání vlastních standardů (autoregulace).
2. Vytvoření vládních projektů určených k podpoře realizace dobrovolnictví typu ChangeUp, Millennium Volunteers a Young Volunteer Challenge (viz kap. 2. Dobrovolnictví ve Velké Británii).
3. Vytvoření národní strategie rozvoje dobrovolnictví v České republice. Jako inspirace pro uvedenou strategii může posloužit „Estonský národní plán rozvoje dobrovolnictví 2007–2010“ (viz kapitola 4. Dobrovolnictví v Estonsku).
4. Založení speciálních vládních orgánů a komisí za účelem podpory a rozvoje dobrovolnického sektoru (typu Komise pro budoucnost dobrovolnictví a Úřad pro třetí sektor (viz Dobrovolnictví ve Velké Británii)), nebo
5. Větší zapojení již existujících veřejných institucí do realizace dobrovolnických aktivit (viz kapitoly 3.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví (Dobrovolnictví v Švédsku) a (4.4.1. Veřejné orgány zapojené do dobrovolnictví (Dobrovolnictví v Estonsku)).
6. Posílení spolupráce s orgány místní samosprávy prostřednictvím podpory vzniku dobrovolnických center orientovaných na lokální problémy, případně na rozvoj komunit, financovaných alespoň částečně ze státního rozpočtu (viz kapitola 2. Dobrovolnictví ve Velké Británii).

K prvkům, které by mohly být převzaty ze zahraničí a následně implementovány ve veřejné správě, patří:

- a. Uspořádání v rámci veřejných organizací (typu „den dobrovolnictví“) určených ke zvýšení povědomí a zájmu o dobrovolnictví (viz kapitola 4. Dobrovolnictví v Estonsku);
- b. Vytvoření on-line databáze pro dobrovolníky na webových stránkách úřadů. Databáze by mohly sloužit k tomu, aby dobrovolníci (případně pracovníci a klienti úřadů) mohli najít volná místa v organizacích, které hledají dobrovolníky. Jako inspirace pro vytvoření databáze může posloužit databáze dobrovolníků Volontärbyrån (viz kapitola 3. Dobrovolnictví ve Švédsku).

Použité zdroje

BEEROVÁ, M. Supervize dobrovolníků v neziskových organizacích. Bakalářská práce, Vedoucí práce: PhDr. Martin Kopecký, PhD. FFUK Praha, 2011

CODESPA FONDATION, CEV. Employee Volunteering and Employee Volunteering in Humanitarian Aid in Europe, 2013. [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/euaidvolunteers/EUAV_Study_Employee_Volunteering_Europe_FINAL_en.pdf

DAVIS SMITH, J. The voluntary tradition: Philanthropy and self-help in Britain 1500–1945. In An introduction to the voluntary sector, ed. J. Davis Smith, C. Rochester, and R. Hedley, 9–39. London: Routledge, 1995. ISBN: 0203973984

DEPARTMENT FOR DIGITAL, CULTUR, MEDIA AND SPORT, Office for Civil Society. Community Life Survey, 2017 – 18, 2018 [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/734726/Community_Life_Survey_2017-18_statistical_bulletin.pdf

EUROPEAN FOUNDATION FOR THE IMPROVEMENT OF LIVING AND WORKING CONDITIONS, European Quality of Life Survey 2016. Quality of life, quality of public services, and quality of society. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017 [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1641&context=intl>

EUROSTAT, [Social participation](#) in the [European Union \(EU\)](#) in 2015. [EU SILC](#) ad-hoc [2015 Module on Social and cultural participation and Material deprivation](#), 2015 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Social_participation_and_integration_statistics

EDUCATIONAL, AUDIOVISUAL&CULTUR EXECUTIVE AGENCY, Directorate General Education and Culture. Volunteering in the European Union, 2010: [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

GHK , Study on Volunteering in the European Union. Country Report United Kingdom, European Comission, 2010 : [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_uk_en.pdf

GHK . Study on Volunteering in the European Union. Country Report United Sweden, European Comission, 2010 : [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_se_en.pdf

GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report Estonia, European Comission, 2010 : [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_ee_en.pdf

HALEMAA H., SERVINSKI, M. Non-Profit Organisations and Civil Society, Quarterly Bulletin of Statistics Estonia 1/2009, [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.stat.ee/dokumendid/33348>

HOWLETT, S. Lending a hand to lending a hand: The role and development of volunteer centres as infrastructure to develop volunteering in England. Volunteering Infrastructure and Civil Society Conference. Aalsmeer, 2008

INSTITUTE OF VOLUNTEERING RESEARCH, Young people help out - Volunteering and giving among young people. Helping Out Research Bulletin, London: IVR, 2007 [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.bl.uk/collection-items/young-people-help-out>

KENDALL, J. KNAPP, M.R.J. The Voluntary Sector in the UK, Manchester: Manchester University Press, 1996. 116 s. ISBN:978-1-4419-6858-6

KÜSK. Estonian Civil Society Development Concept, 2002, [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: https://www.kysk.ee/failid/Upload/files/Estonian_civil_society_development_concept.pdf

LUNDSTRÖM, T SVEDBERG, J, The Voluntary Sector in a Social Democratic Welfare State – The Case of Sweden, Journal of Social Policy, 2003 [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-social-policy/article/voluntary-sector-in-a-social-democratic-welfare-state-the-case-of-sweden/E6F260DBCA6CC625808A7694887093FC>

LUNDSTRÖM, T. WIJKSTRÖM, F.: Defining the Nonprofit Sector: Sweden. Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, no. 16. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies, 1995: [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Filip_Wijkstroem2/publication/316410650_Defining_the_nonprofit_sector_in_Sweden/links/58fca43e4585152eded431de/Defining-the-nonprofit-sector-in-Sweden.pdf

OLSSON, L. NORDFELDT, L. & KENDALL, J. The third sector and the policy process in Sweden: a centralised horizontal third sector community under strain. Working paper TSEP no 3. London. London School of Economics, 2005 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/29010/1/3TSEP.pdf>

SHEARD, J. The politics of volunteering. London: Advance, 1986 [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <http://www.spes.lazio.it/europe/UKUP.pdf>

STANLEY, K. More than a numbers game: UK perspective on youth volunteering and active citizenship. Prepared for Council of Europe & European Commission Seminar

on „How does the voluntary engagement of young people enhance their active citizenship and solidarity?“ Budapest, 2004.

SUCHÁNKOVÁ, A. Východiska a organizace dobrovolnictví ve Velké Británii.

Bakalářská práce, CMTF UP. Vedoucí práce: ThLic. Michal Umlauf. Olomouc, 2009

TNS EMOR AND PRAXIS CENTRE FOR POLICY STUDIES, Participation in volunteering. Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis 2008, Survey report, Vabatahtliku tegevuse arenduskeskus (Volunteer Development Estonia), 2008 [online] [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: https://jrd.lt/informacija-jaunimui/savanoryste/savanorystes_tyrimas_2011_nipc_vilmorus.pdf